

Блонська К.О.

студентка,

Навчально-науковий інститут права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ БАГАТОДІТНИХ СІМЕЙ

В сучасному світі питання соціального захисту є основним показником соціальної політики держав. Розвиток державної соціальної політики відповідно до європейських стандартів ставить перед собою відповідні обов'язки, яким держава повинна відповідати задля того, щоб забезпечити комфортне життя багатодітним сім'ям в країні. Саме питання соціального захисту багатодітних сімей займає важливе місце в системі реалізації соціальних прав громадян цієї категорії.

Актуальність цієї теми обумовлена тим, що, проблема соціального захисту багатодітних сімей є гострою, бо наразі існує перевага малодітних сімей та зростання кількості позашлюбних дітей та відсутності необхідності народження дітей задля реалізацій забезпечення батьків у старості [1, с. 32].

Відповідно до Закону України «Про охорону дитинства» [2] багатодітна сім'я – це сім'я, у якій подружжя (чоловік і жінка) перебуває в зареєстрованому шлюбі, разом проживає та виховує трьох і більше дітей, у тому числі кожного з подружжя, або один батько (одна мати), який (яка) проживає разом із трьома й більше дітьми та самостійно їх виховує. До складу багатодітної сім'ї включаються також діти, які навчаються за денною формою навчання в загально-освітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах – до закінчення навчальних закладів, проте не довше ніж до досягнення ними 23 років.

Соціологічні дослідження показали, що в Україні налічується близько 396 тис. багатодітних родин. З них 298,4 тис. сімей мають по три дитини, 63,9 тис. – по чотири, 33,9 тис. – по п'ять. Близько

1,7 тис. сімей виховують по десять і більше дітей. Разом частка становить близько 3% від загальної кількості сімей [2], що є причиною демографічної кризи в Україні. На нашу думку, щоб усунути дану проблему потрібно удосконалення законодавства та подальше дослідження цієї сфери віносин.

Соціальний захист багатодітних сімей повинен бути на такому рівні, щоб молоді сім'ї не боялися мати дітей. В свою чергу, держава повинна бути гарантом безпеки і дотримання державної політики в цій сфері. Відповідно до Конституції України, багатодітні сім'ї охороняються державою [3]. Саме система соціального захисту включає в себе економічні, соціальні і правові заходи для кращих умов життя та встановлення різних видів допомоги сім'ям з дітьми та соціальних пільг.

В Україні сім'ям з дітьми та багатодітним сім'ям, державою гарантується соціальний захист у формі соціальних допомог, соціальних послуг та пільг. Закон України «Про охорону дитинства» встановлює пільги для багатодітних сімей та пільги для дітей з багатодітних сімей, які поділяються на такі, що надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України та на такі, що можуть надаватися всім дітям із багатодітних сімей [2].

Основними засобами соціального захисту багатодітних сімей, відповідно до статті 13 Закону України «Про охорону дитинства», є такі: 1) 50-відсоткова знижка плати за користування житлом (квартирна плата) у межах норм, передбачених чинним законодавством (21 м² загальної площі житла на кожного члена сім'ї, який постійно проживає в жилу приміщенні (будинку), та додатково 10,5 м² на сім'ю);

2) 50-відсоткова знижка плати за користування комунальними послугами (газопостачання, електропостачання та інші послуги) і вартості скрапленого балонного газу для побутових потреб у межах норм, визначених законодавством;

3) 50-відсоткова знижка вартості палива, у тому числі рідкого, у межах норм, визначених законодавством, якщо відповідні будинки не мають центрального опалення;

4) позачергове встановлення квартирних телефонів. Абонентна плата за користування квартирним телефоном встановлюється в розмірі 50% затверджених тарифів.

Пільги щодо плати за користування житлом (квартирної плати), комунальними послугами та вартості палива, передбачені пунктами 1–3 частини 3 статті 13 Закону України «Про охорону дитинства», надаються багатодітним сім'ям незалежно від виду житла та форми власності на нього.

Дітям із багатодітних сімей надаються також такі пільги:

1) безоплатне одержання ліків за рецептами лікарів;

2) щорічне медичне обстеження та диспансеризація в державних і комунальних закладах охорони здоров'я із залученням необхідних спеціалістів, а також компенсація витрат на зубопротезування;

3) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;

4) безоплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту (крім таксі), автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрішньорайонних, внутрішньо- й міжобласних незалежно від відстані та місця проживання за наявності посвідчення встановленого зразка, а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду – також електронного квитка, який видається на безоплатній основі [1];

5) безоплатне одержання послуг з оздоровлення та відпочинку відповідно до Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» [5].

Якщо порівнювати систему соціального захисту України з європейською державою, то однією з найкращих країн по рівню захисту багатодітних сімей є Франція. Саме ця країна має найвищу народжувальність у Європі [5]. Також цікаво зазначити про існування

державної програми «Велика сім'я», яка направлена на соціальне забезпечення багатодітних сімей. Задля підвищення бажання сімей народжувати програма пропонує багатодітним сім'ям субсидування та податкові пільги. Народження кожної наступної дитини знижує базу оподаткування [4] і це означає, що чим більше дітей у сім'ї, тим менше податків вона повинна платити державі. Сім'ї з чотирма і більше дітьми майже не платять податків.

Крім того, Франція має чітку систему підтримки багатодітних сімей. Існує цікава річ, а саме: система щомісячних виплат, які здійснюють тільки після народження другої дитини. Виплата за третю дитину буде вищою ніж за другу в 2,3 рази, а на четверту – в 3,6 раз. Також, існують цілий ряд пільг, як наприклад: матеріальна допомога для замовлення послуг вихователя для дітей до шести років. У Франції, діти від 3 до 6 років мають змогу безкоштовно навчатися в школах, які перебувають у відомстві Міністерства народної освіти. Основним завданням таких шкіл, їх ще називають «материнські», є підготовка до початкової школи [6]. Тобто, ми бачимо, що соціальний захис багатодітних сімей у Франції розвинений на достатньому рівні, щоб сімейні пари, не хвилюючись за майбутнє, могли і хотіли народжувати дітей.

Підсумовуючи вищезазначене, слід прийти до висновку, що вітчизняна система соціального захисту розрахована більше на працюючих батьків, що є залежними від поєднанні сім'ї та роботи. Усуненням цієї проблеми слугувало б забезпечення більших можливостей для працюючих дорослих, задля реалізації їх батьківських обов'язків, що могло б стати каталізатором вияву бажання народження дітей. Наприклад, право на відпустку при народженні дитини або запровадження програми виховання дітей дошкільного віку. Також, встановлення додаткових пільг для багатодітних сімей і зниження відсотку податків після кожної наступної дитини.

Для покращення рівня життя даної категорії громадян державі необхідне уважне дослідження та вивчення зарубіжного досвіду з

питань соціального захисту багатодітних сімей та подальша інтеграція України в європейський економічний та правовий простір.

Список використаних джерел:

1. Малуґа Л.Ю. Теоретико-правові питання соціального захисту багатодітних сімей в Україні в контексті євроінтеграційного спрямування. *Eurasian Academic Research Journal*. 2017. № 1. Р. 32–36. URL: <http://mail.center-social-law.com/bitstream>.
2. Закон України: «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р. № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Стаття 142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Стаття 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
4. Соціально-економічні аспекти функціонування багатодітних сімей в Україні. URL: <http://old.niss.gov.ua/monitor/juni08/18.htm>.
5. Закон України: «Про оздоровлення та відпочинок дітей». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17#Text>.
6. Добрянський А. Зарубіжний досвід вирішенні проблем багатодітних сімей (на прикладі деяких країн ЄС). *Ефективність державного управління*: зб. наук. пр. 2015. Вип. 44. С. 104–110.